

POSITION PAPER MVO NEDERLAND NATIONAAL GROEIFONDS

DATUM

19 oktober 2020

Het coronavirus raakt onze samenleving en economie op een ongekennde manier. De uitzonderlijke periode waarin we ons op dit moment bevinden, brengt veel onzekerheid en vragen met zich mee. Ook bij de ondernemers in het netwerk van MVO Nederland. Op dit moment zijn de volksgezondheid en de zorgsector prioriteit 1. Daarnaast zijn er zorgen over de klap die deze crisis geeft aan de economie en aan ondernemers.

Het kabinet-Rutte III geeft aan in te willen zetten op groen herstel. Onder andere door de vormgeving van de Baangerelateerde Investeringskorting (BIK) en door aansluiting te zoeken bij de Europese Recovery and Resilience Facility. Ook wordt een Nationaal Groeifonds opgericht. Als beweging voor ondernemers in de nieuwe economie pleiten wij voor een overheid met lef die beleid uitzet voor de lange termijn en daarmee (investerings)zekerheid geeft aan ondernemers. De oprichting van het Nationaal Groeifonds is in onze ogen een daadkrachtige stap, om in deze crisis niet te bezuinigen maar te investeren. Dit juichen we toe. We hebben echter drie aandachtspunten bij de oprichting van dit Nationaal Groeifonds. Dit zetten we in dit position paper op een rij. Ook delen we per punt een aantal concrete oplossingen.

AANDACHTSPUNT 1: FUNDAMENTELE KIJK OP DUURZAAMHEID

Het baart ons zorgen dat het kabinet wel spreekt over toekomstbestendig verdienvermogen op de lange termijn, maar als het gaat om het Nationaal Groeifonds niet écht kiest voor een fundamentele transitie naar een duurzame economie.

In de Kamerbrief over het Nationaal Groeifonds stelt het kabinet weliswaar: 'Het verdienmodel van de toekomst moet evenwichtig zijn en milieu, mensen en samenleving respecteren' en 'Een hogere economische groei is geen doel op zich, maar een middel om maatschappelijke doelstellingen en welvaart in brede zin te bevorderen waarvan iedereen de vruchten kan plukken.' Maar aan het eind van de rit benadrukt het kabinet dat uitgaven rondom het Nationaal Groeifonds moeten bijdragen aan het verdienvermogen van Nederland. En met verdienvermogen bedoelt het kabinet het 'structurele bbp'. In de Kamerbrief staat: 'Slechts een positieve uitkomst op de maatschappelijke kosten en baten is niet voldoende om in aanmerking te komen voor het fonds. Het effect op bbp-groei is leidend.' Als we kijken naar de klimaat- en biodiversiteitscrisis, en 20 miljard euro gaan investeren, dan is het een enorme gemiste kans als we dat niet op een écht toekomstbestendige manier doen.

Het valt ons daarnaast op dat de koppeling met de groeistrategie van het kabinet, gepresenteerd in december 2019, dun is. Het kabinet spreekt van een 'duidelijke samenhang', maar met name het zesde gebied, transities in grondstoffen, energie en landbouw, komt in onze ogen zwaar onvoldoende terug in de stukken rondom het

Nationaal Groeifonds. Wij pleiten ervoor om binnen de domeinen kennisontwikkeling, R&D en innovatie, en infrastructuur zeer helder te maken hoe uitgaven bij gaan dragen aan de transitie naar een duurzame economie. Hoe we dat precies moeten doen? Daar dragen we graag **drie concrete ideeën** voor aan.

- Gebruik de duurzame ontwikkelingsdoelen (Sustainable Development Goals; SDG's) van de Verenigde Naties (VN) als kompas. Nederland heeft deze 17 doelen onderschreven, het CBS monitort jaarlijks in hoeverre we het behalen hiervan dichterbij brengen. Deze integrale en uitgewerkte duurzaamheidsagenda kan richting geven aan het Nationaal Groeifonds. Op dit moment is de bijdrage aan duurzaamheid geen criterium om een projectaanvraag in te dienen. De maatschappelijke baten en lasten moeten positief zijn, staat er nogal vaag. Met de SDG's als meetlat zou het kabinet dit kunnen concretiseren, in binnen- en buitenland.
- Hanteer voor de investeringen in de fysieke infrastructuur de bestaande eisen op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) door de Rijksoverheid. Bij de projecten op dit gebied moeten eisen gesteld worden aan onder andere CO₂-uitstoot, uitstoot van fijnstof, de mate van circulariteit en de gebruiksfase van het gebouw. Dit soort eisen moeten in lijn zijn met de doelen uit het Klimaatakkoord en het Grondstoffenakkoord voor 2030. We hebben de afgelopen jaren allerlei mooie resultaten gezien uit succesvolle pilots in deze sectoren, die laten zien dat de markt dit soort eisen prima aan kan. Het is tijd om deze pilots verder op te schalen.¹
- Wij ondersteunen het pleidooi van [de Nederlandse Vereniging voor Duurzame Energie](#) om tenminste de helft van het budget in het Nationaal Groeifonds te reserveren voor projecten die bijdragen aan de klimaatdoelen, en bij de selectie of een project in aanmerking komt voor financiering vanuit het Nationaal Groeifonds een 'schaduwprijs' voor CO₂-uitstoot te hanteren. Ecorys deed daar in opdracht van de NVDE [onderzoek](#) naar en concludeerde onder andere dat dit werkbaar en effectief is. Interne beprijzing van CO₂ wordt zowel in de private als in de publieke sector al veelvuldig toegepast, ook in het netwerk van MVO Nederland.

Dat het Nationaal Groeifonds duurzamer ingericht kan worden, wordt bevestigd door te kijken naar het buitenland. Zowel het Duitse als het Franse herstelplannen is inhoudelijk preciezer uitgewerkt dan het Nederlandse. Duitsland zet zwaar in op

¹ Meer concrete ideeën voor het toepassen van MVI-standaarden in de Grond, Weg- en Waterbouwsector (GWW) hebben we in mei dit jaar aan het kabinet toegestuurd. De brief hierover is te vinden via deze link: [https://www.mvonederland.nl/wp-content/uploads/2020/05/20-05-15-Oproep-vanuit-koplopende-ondernemers-stel-voorwaarden-aan-economische-steunpakketten-tijdens-coronacrisis .pdf](https://www.mvonederland.nl/wp-content/uploads/2020/05/20-05-15-Oproep-vanuit-koplopende-ondernemers-stel-voorwaarden-aan-economische-steunpakketten-tijdens-coronacrisis.pdf).

digitalisering en vergroening. Frankrijk heeft drie prioriteiten: de klimaattransitie, het concurrerend maken van Franse bedrijven en de sociale cohesie.

AANDACHTSPUNT 2: DE POSITIE VAN HET MKB

Uit een peiling onder koplopende ondernemers in ons netwerk blijkt dat 63% geen baat denkt te hebben bij de oprichting van het Nationaal Groeifonds. Dat komt enerzijds doordat, zoals genoemd, duurzaamheid geen kernpunt is bij het toekennen van investeringen. Anderzijds geven ondernemers aan dat manier waarop het fonds is ingericht geen ruimte biedt voor het mkb.

Ook hier zien we dat het kabinet in tekst wel ruimte wil bieden ('Zowel kleine als grote partijen uit het veld zijn daarmee aangewezen om voorstellen aan te dragen.', 'Ook het mkb en startups kunnen als onderdeel van een ecosysteem profiteren van investeringen uit het fonds.'). Maar door een minimumomvang te hanteren van 30 miljoen euro vallen vrijwel alle mkb'ers buiten de boot. Het kabinet stelt hierover in de Kamerbrief: 'Voor kleinere projecten is een (substantieel) effect op het verdienvermogen minder aannemelijk. Bovendien kunnen deze makkelijker uit de reguliere departementale begrotingen gefinancierd worden. Daarnaast wordt hiermee voorkomen dat de commissie een (te) groot aantal relatief kleine projecten moet beoordelen.'

Deze vormgeving is zonde van het potentiële innovatievermogen van het mkb. De financieringsvraag van deze bedrijven ligt vaak veel lager dan het budget dan deze ondergrens. En dat terwijl het mkb afgelopen jaren heeft laten zien welke innoverende en aanjagende kracht ze kunnen vervullen.

Het draagt ook zeker niet bij aan de toegankelijkheid van het Nationaal Groeifonds voor het mkb dat er deze ronde geen brede uitvraag gedaan is 'omwille van de tijd', maar gekozen is 'voor het indienen van investeringsvoorstellen waarvoor al goed uitgewerkte plannen liggen'. Kleine, innovatieve bedrijven hebben geen uitgewerkte plannen liggen met een ondergrens van 30 miljoen euro. Zeker niet midden in een economische recessie.

Je lost de uitdagingen in de transitie naar de nieuwe economie niet op met oplossingen uit de oude economie. Daar zou het kabinet blijk van moeten geven in de vormgeving van het Nationaal Groeifonds. **Een oplossing** is om één geclusterd bedrag van 50 miljoen euro – als dat administratief handig is als één aanvraag – goed te keuren, van waaruit het mkb vervolgens kleinere tranches aan kan vragen. Hiervoor geldt dan – bijvoorbeeld – een ondergrens van 100.000 euro. Het zou goed zijn als het kabinet oog heeft voor deze oplossing, die innovatieve ondernemers kan ondersteunen.

AANDACHTSPUNT 3: DIVERSITEIT IN DE COMMISSIE

Het kabinet heeft ervoor gekozen een adviescommissie in te stellen met tien 'groeicommissarissen', die de projecten vaststelt. Het is de taak van deze commissie om deze plannen te beoordelen op basis van een analyse van het effect op het verdienvermogen met inachtneming van de financiële kosten. Deze commissieleden zijn volgens het kabinet uitkozen op basis van 'hun deskundigheid en (bestuurlijke) ervaring'. Zij geven een 'zwaarwegend en leidend' advies.

In de Kamerbrief stelt het kabinet: 'Binnen de commissie streven we inhoudelijke diversiteit na, zodat de commissieleden met elkaar in discussie kunnen gaan en elkaar scherp kunnen houden.' Dit heeft geleid tot een commissie met zeer deskundige en gedreven leden, die echter geen afspiegeling vormen van de Nederlandse samenleving over 20-30 jaar – de termijn waarop financiering vanuit het Nationaal Groeifonds zich richt. Terwijl onderzoeken steevast uitwijzen dat een divers team beter presteert. Ook hier dragen we graag **twee oplossingen** aan:

- Wij pleiten ervoor dat de commissie wordt aangevuld met een vertegenwoordiger vanuit een duurzaam mkb-bedrijf, een jongere onder de 25 en een specialist vanuit de transitiewetenschap. Deze blikken zijn onontbeerlijk om voorstellen te beoordelen op een bijdrage aan een toekomstbestendige economie en het transitieperspectief.
- De commissie kan 'sectorspecifieke expertise' invoeren, en zich wenden tot een flexibele 'pool van deskundigen', met onder andere AWTI, PBL, KIM, SCP of NWO. Om contact te houden met de samenleving, pleiten wij ervoor om ook de dialoog aan te gaan met mensen die werkzaam zijn bij installatie- en energiebedrijven, mensen in het onderwijs, in de zorg, in de veiligheidsbranche etc. Zo borgen we dat de samenleving mee kan denken over waar de bedragen vanuit het Nationaal Groeifonds aan worden besteed.

TEN SLOTTE

Als de voorstellen in dit position paper vragen oproepen, is MVO Nederland bereikbaar via onderstaande contactgegevens. We gaan hierover graag het gesprek aan.

Suzanne Elias

Adviseur public affairs

s.elias@mvonederland.nl

0651004243